

Katedra Fizjologii i Patofizjologii Człowieka

Harmonogram zajęć: Ćwiczenia z przedmiotu „ANATOMIA”

Rok akademicki: 2025/2026; semestr: zimowy,

Kierunek Pielęgniarstwo, rok: I

Lokalizacja: ul. Warszawska 30, Uniwersytecki Szpital Kliniczny, Centrum Behringa, parter (s. 19 i 20)

s. 19 – mgr Ewa Bejer-Oleńska, dr hab. Judyta Juranek

s.20 – dr Anna Wojciechowska

Data	Temat
WT 7.10.2025	Ćwiczenie 1 (3): Regulamin i przepisy BHP oraz sylabus przedmiotu. Wstęp do anatomii człowieka. Sylabus, Regulamin przedmiotu Anatomia i przepisy BHP obowiązujące na zajęciach z przedmiotu Anatomia. Wstęp do anatomii człowieka – podstawy mianownictwa anatomicznego, pozycja anatomiczna człowieka, płaszczyzny, osie i kierunki w anatomii. Wstęp do anatomii opisowej i topograficznej człowieka oraz wybranych zagadnień z zakresu osteologii, artrologii i syndesmologii.
ŚR 8.10.2025	SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Zapoznanie się z Regulaminem i przepisami BHP obowiązującymi na Anatomii dla KIERUNKU PIEŁĘGNIARSTWO oraz sylabusem przedmiotu.
CZW 9.10.2025	Wstęp do Anatomii człowieka, podstawy mianownictwa anatomicznego dotyczącego opisu ciała i struktur morfologicznych (pozycja anatomiczna, osie i płaszczyzny ciała, linie ciała, miana dotyczące kierunku i położenia); kości i ich połączenia (podział kości, klasyfikacja połączeń kości, klasyfikacje stawów, główne i dodatkowe elementy stawu, rodzaje ruchów w stawie). Wstęp do wybranych zagadnień z zakresu osteologii. Kręgosłup: odcinki kręgosłupa, cechy charakterystyczne umożliwiające rozpoznanie kręgów typowych z różnych odcinków kręgosłupa, połączenia kręgów (więzozrosty i chrząstkozrosty kręgosłupa, połączenia maziowe pomiędzy kręgami – stawy wyrostków stawowych. Zagadnienia topograficzne: otwór kręgowy, kanał kręgowy, wcięcie kręgowe, otwór międzykręgowy, otwór wyrostka poprzecznego. Anatomia kliniczna: fizjologiczne krzywizny kręgosłupa, przepuklina jądra miazdżystego.
WT 14.10.2025	Ćwiczenie 2 (3): Anatomia klatki piersiowej, zawartość jamy klatki piersiowej, struktury układu oddechowego. Anatomia powierzchniowa, budowa ścian klatki piersiowej, elementy składowe oraz ich połączenia, mięśnie grzbietu i klatki piersiowej. Zawartość jamy klatki piersiowej, struktury układu oddechowego położone w obrębie jamy klatki piersiowej.
ŚR 15.10.2025	SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Pozycja anatomiczna, osie i płaszczyzny ciała (przypomnienie oraz konsekwencje ich zastosowania wpływające na rozumienie i konstruowanie opisów struktur anatomicznych w ciele człowieka). Grzbiet – mięśnie grzbietu (m. czworoboczny grzbietu, m. równoległoboczny większy i mniejszy, m. najszerszy grzbietu, prostownik grzbietu). Ściana klatki piersiowej: kręgi piersiowe, żebra, mostek i ich połączenia; mięśnie klatki piersiowej (powierzchnowe i głębokie, główne i pomocnicze mięśnie oddechowe, mięśnie wdechowe i wydechowe); unaczynienie i unerwienie ścian klatki piersiowej. Nerwy rdzeniowe piersiowe, nerwy międzyżebrowe. Budowa anatomiczna przepony i jej czynność przy wdechu i wydechu, unerwienie ruchowe przepony. Tchawica i oskrzela: podział, unaczynienie i unerwienie. Opłucna: opłucna ścienna oraz jej części i opłucna płucna; jama opłucnej, unerwienie opłucnej. Płuca: płaty, wnęk płuca, korzeń płuca, naczynia i unerwienie płuca. Anatomia powierzchniowa: punkty orientacyjne i struktury wyczuwalne palpacyjnie na ścianach klatki piersiowej. Zagadnienia topograficzne: kąt mostka, przestrzeń międzyżebrowa i jej zawartość oraz charakterystyczna kolejność występowania, otwór żyły głównej, rozwór przełykowy i aortowy oraz ich zawartość główna. Anatomia kliniczna: tory oddechowe, orientacyjne granice opłucnej i płuc względem żeber, opukiwanie płuc, odma opłucnowa, zabiegi naruszające ciągłość przestrzeni międzyżebrowej.
CZW 16.10.2025	(WEJŚCIÓWKA) *do zakresu tej wejściówki należy również zagadnienie pozycji anatomicznej, osi i płaszczyzn ciała
WT 21.10.2025	Ćwiczenie 3 (3): Śródpiersie – podział i zawartość, struktury układu sercowo-naczyniowego. Granice, podział umowny i zawartość śródpiersia, struktury ukt. sercowo-naczyniowego zlokalizowane w obrębie śródpiersia.
ŚR 22.10.2025	SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Śródpiersie: granice, podział umowny, zawartość i topografia narządów w obrębie śródpiersia (grasica, przełyk, pień płucny, aorta i jej części, splot sercowy, serce z osierdziem i wielkie naczynia wychodzące lub uchodzące, żyła główna górna i dolna, żyła nieparzysta, żyła nieparzysta krótka, żyła nieparzysta krótka dodatkowa, pień współczulny i nerwy trzewne, przewód piersiowy, przewód chłonny prawy, nerwy błędne i przeponowe). Serce, osierdzie i układ krążenia: budowa zewnętrzna i wewnętrzna serca, jamy serca, szkielet serca, układ bodźco-przewodzący serca, topografia serca; krążenie płucne i układowe oraz krążenie płodowe; unaczynienie i unerwienie serca. Anatomia kliniczna: miejsca rzutowania a miejsca osłuchiwania zastawek serca na ściany klatki piersiowej.
CZW 23.10.2025	(WEJŚCIÓWKA)
WT 28.10.2025	Ćwiczenie 4 (3): Kończyna górna. Anatomia powierzchniowa, struktury anatomiczne i zagadnienia topograficzne dotyczące obręczy i części wolnej kończyny górnej wraz z elementami zagadnień kierunkowych z zakresu anatomii czynnościowej i klinicznej.
	SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW:

Sporządziła: dr Anna Wojciechowska 23.09.2025 r.

ŚR 29.10.2025	Kości obręczy kończyny górnej, ramienia i przedramienia oraz ich połączenia: obojczyk, łopatką, kość ramienna, kość promieniowa i łokciowa, staw mostkowo-obojczykowy, staw barkowo-obojczykowy; klasyfikacja, składniki podstawowe i dodatkowe oraz ruchy stawu ramiennego i łokciowego. Kości ręki: kości nadgarstka, śródręcza i palców; połączenia kości (staw promieniowo-łokciowy dalszy, staw promieniowo-nadgarstkowy, staw nadgarstkowo-śródręczny kciuka, stawy śródręczno-paliczkowe i międzypaliczkowe). Mięśnie obręczy kończyny górnej, ramienia i przedramienia (grupy topograficzne i czynnościowe); pierścień rotatorów. Unaczynienie kończyny górnej: tętnica podobojczykowa, pachowa, ramienna, promieniowa i łokciowa; łuk dłoniowy powierzchowny i głęboki, żyły powierzchowne wykorzystywane do wkłuć dożylnych w okolicy dołu łokciowego (typ M, Y, N) i żyły głębokie towarzyszące w/w tętnicom. Splot ramienny (korzenie, pnie, pęczki) część nadobojczykowa i podobojczykowa, gałęzie długie splotu ramiennego (n. promieniowy, n. pachowy, n. łokciowy, n. pośrodkowy, n. mięśniowo-skórny). Anatomia powierzchniowa: punkty orientacyjne i struktury wyczuwalne palpacyjnie na kończynie górnej. Zagadnienia topograficzne: dół pachowy, jama pachowa, otwór pachowy boczny i przysrodkowy. Anatomia kliniczna: miejsca wyczuwania tętna na kończynie górnej. (WEJŚCIÓWKA) Dopuszczenie do TERMINU 1 kolokwium I – wymagane jest zaliczenie materiału z minimum 2 ćwiczeń w ramach cyklu tematycznego KLATKA PIERSIOWA, GRZBIET I KOŃCZYNA GÓRNA
CZW 30.10.2025	
WT 04.11.2025	Ćwiczenie 5 (3): Jama brzuszna cz. 1. Anatomia powierzchniowa powłok brzusznych, budowa ścian oraz podział przestrzeni jamy brzusznej i rola otrzewnej w usystematyzowaniu topografii oraz umocowaniu narządów. Struktury anatomiczne nadokrężniczej i podokrężniczej części układu pokarmowego. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW:
ŚR 05.11.2025	Brzuch: ściany jamy brzusznej (mięśnie brzucha, pochewka mięśnia prostego brzucha, kresa biała, więzadło pachwinowe), powierzchnia wewnętrzna przedniej ściany jamy brzusznej (fałd pępkowy pośrodkowy, przysrodkowy i boczny). Otrzewna: kreska jelita cienkiego, kreska okrężnicy, sieć mniejsza i większa; narządy leżące wewnątrz - i zewnątrzotrzewnowo. Śledziona: topografia i unaczynienie. Przewód pokarmowy: podział, budowa i topografia; część nadokrężnicza (przełyk, żołądek, jelito cienkie) i część gruczołowa (wątroba, wrota wątroby, więzadła wątroby, trzustka); pęcherzyk żółciowy; drogi żółciowe zewnątrzwątrobowe; jelito cienkie (dwunastnica i jej części, jelito czcze i kręte); Część podokrężnicza układu pokarmowego, jelito grube (kątnica, okrężnica wstępująca, poprzeczna, zstępująca i esowata), odbytnica, (bańka odbytnicy i kanał odbytu). Unaczynienie i unerwienie nadokrężniczej oraz podokrężniczej części przewodu pokarmowego; pień trzewny, tętnica kręzkowa górna, żyła wrotna wątroby, żyła śledzionowa, żyła kręzkowa górna i dolna oraz ich największe odgałęzienia. Anatomia powierzchniowa: okolice brzucha, płaszczyzny brzucha, punkty orientacyjne i struktury wyczuwalne palpacyjnie.
CZW 06.11.2025	
PT 7.11. – I termin 21.11. – II termin	Ćwiczenie 6 (3): Kolokwium 1 – termin 1 (uczestniczą wyłącznie Studenci dopuszczeni do I terminu kolokwium) Kolokwium 1 – termin 2 (uczestniczą Studenci, którzy nie zaliczyli kolokwium i mają odrobione nieobecności)
WT 18.11.2025	Ćwiczenie 7 (3): Jama brzuszna cz. 2. – dokończenie. Miednica, jama miednicy, układ rozrodczy męski i żeński. Przestrzeń zaotrzewnowa oraz jej zawartość. Anatomia układu wydalniczego. Miednica kostna a jama miednicy, budowa ścian i umowny podział przestrzeni. Topografia narządów w obrębie przestrzeni jamy miednicy. Anatomia układu rozrodczego żeńskiego i męskiego. Wybrane zagadnienia z zakresu anatomii klinicznej. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW:
ŚR 19.11.2025	Śledziona: topografia i unaczynienie. Przestrzeń zewnątrzotrzewnowa (narządy – ich budowa i topografia): nerka, miedniczka nerkowa, nadnercze, część brzuszna aorty i jej gałęzie parzyste i nieparzyste, żyła główna dolna i jej dopływy, pęcherz moczowy i cewka moczowa męska i żeńska. Zagadnienia topograficzne: kanał pachwinowy. Anatomia kliniczna: przepukliny (ich rodzaje i przyczyny), ostry a przewlekły ból brzucha, wrzody żołądka, niedrożność dróg żółciowych, żyłki odbytu. Miednica kostna: kość biodrowa, łonowa i kulszowa; kość krzyżowa i guziczna; ich połączenia (kośćciorosty, więzozrosty miednicy, spojenie łonowe); miednica większa i mniejsza. Dno miednicy (okolica krocza, krocze): mięśnie dna miednicy, mięśnie przepony miednicy, mięśnie przepony moczowo-płciowej; mięśnie pomocnicze dna miednicy, unaczynienie i unerwienie dna miednicy.
CZW 20.11.2025	Narządy rozrodcze żeńskie: wewnętrzne (jajnik, jajowód, macica, pochwa) i zewnętrzne (srom niewieści, łechtaczka, wargi sromowe, przedsionek pochwy); aparat więzadłowy macicy; przymacicze; unerwienie i unaczynienie narządów miednicy; topografia narządów. Narządy rozrodcze męskie: wewnętrzne (jądra, powrózek nasienny, nasieniowód, pęcherzyki nasienne, gruczoł krokowy, gruczoł opuszkowo-cewkowy) i zewnętrzne (prącie, moszna, cewka moczowa męska); topografia narządów. Zagadnienia topograficzne: linia/kresa graniczna; otwór kulszowy większy i mniejszy (ich ograniczenia i zawartość). Anatomia powierzchniowa: punkty orientacyjne i struktury wyczuwalne palpacyjnie. Anatomia kliniczna: anatomiczne podstawy cewnikowania pacjenta płci męskiej i żeńskiej, przerost gruczołu krokowego. (WEJŚCIÓWKA)
WT 25.12.2025	Ćwiczenie 8 (3): Kończyna dolna. Anatomia powierzchniowa, struktury anatomiczne i zagadnienia topograficzne dotyczące obręczy i części wolnej kończyny dolnej z elementami zagadnień kierunkowych z zakresu anatomii czynnościowej i klinicznej. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW:
ŚR 26.11.2025	Kości obręczy kończyny dolnej: kość miedniczna, staw biodrowy i jego klasyfikacja, składniki podstawowe i dodatkowe oraz ruchy; staw krzyżowo-biodrowy. Mięśnie obręczy kończyny dolnej. Splot lędźwiowo-krzyżowy (budowa ogólna, nerwy długie splotu lędźwiowego i krzyżowego); Unaczynienie obręczy kończyny dolnej oraz unaczynienie części wolnej kończyny dolnej: tętnica biodrowa wewnętrzna (jej najważniejsze gałęzie) i zewnętrzna, tętnica udowa, tętnica głęboka uda, tętnica podkolanowa, tętnica piszczelowa przednia i tylna, tętnica strzałkowa, tętnica grzbietowa stopy; żyły powierzchowne i głębokie kończyny dolnej. Kości uda, podudzia i stopy: kość udowa, piszczel i strzałka oraz połączenia kości (staw biodrowy i kolanowy – klasyfikacja, składniki podstawowe i dodatkowe oraz ruchy, więzozrost i staw piszczelowo-strzałkowy); kości stępu (kość piętowa, skokowa, łódkowata i kości klinowate), kości śródstopia i palców oraz staw skokowy górny i dolny. Mięśnie uda i podudzia; podział na grupy czynnościowe. Unerwienie części wolnej kończyny dolnej: nerw kulszowy, udowy, zaślonowy, piszczelowy, strzałkowy wspólny). Anatomia powierzchniowa: okolice kończyny dolnej; wyczuwalność struktur anatomicznych kończyny dolnej. Zagadnienia topograficzne: rozstęp wspólny, rozstęp mięśni i rozstęp naczyń, trójkąt udowy, otwór kulszowy większy i mniejszy oraz otwór nadgruszkowaty i podgruszkowaty (ich ograniczenia i zawartość), dół podkolanowy. Anatomia kliniczna: anatomia iniekcji domięśniowych, żyłki kończyn dolnych; miejsca wyczuwania tętna na kończynie dolnej. (WEJŚCIÓWKA)
CZW 27.11.2025	Dopuszczenie do TERMINU 1 kolokwium II – wymagane jest zaliczenie minimum 1 ćwiczenia w ramach cyklu tematycznego BRZUCH, MIEDNICA I KOŃCZYNA DOLNA

Sporządziła: dr Anna Wojciechowska 23.09.2025 r.

PT 28.11. – I termin 5.12 – II termin	Ćwiczenie 9 (3): Kolokwium 2 – termin 1 Kolokwium 2 – termin 2
WT 2.12.2025	Ćwiczenie 10 (3): Czaszka. Wstęp do anatomii głowy i szyi. Budowa anatomiczna ogólna i szczegółowa czaszki. Specyfika połączeń kości w obrębie czaszki i kręgosłupa szyjnego. Wybrane przestrzenie, jamy, doły, otwory i kanały, ich topografia i zawartość. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Kości czaszki i ich połączenia: podział na kości mózgoczaszki i trzewioczaszki; więzozrosty, szwy, staw skroniowo-żuchwowy; ciemiączka. Jamy i doły czaszki: dół przedni, środkowy i tylny czaszki; oczodół. Otwory i kanały czaszki szczególnie jako miejsca przejścia dla nerwów czaszkowych: kanał nerwu podjęzykowego, kanał wzrokowy, kanał nerwu twarzowego, otwór okrągły, owalny, szyjny, otwór kołcowy, poszarpany; kanał tętnicy szyjnej. Mięśnie głowy: mięśnie wyrazowe, mięśnie żucia; unerwienie twarzy. Anatomia powierzchniowa: okolice głowy, wyczuwalność struktur anatomicznych głowy. Odcinek szyjny kręgosłupa: kręgi szyjne (typowe i atypowe), staw szczytowo-potyliczny, szczytowo-obrotowy.
ŚR 3.12.2025	
CZW 4.12.2025	
WT 9.12.2025	Ćwiczenie 11 (3): Jama nosowa, jama ustna, gardło i krtań. Jama nosowa i jej przestrzenie pomocnicze oraz jama ustna, gardło i krtań, ich ograniczenia, budowa, podziały umowne, zawartość i komunikacja oraz wybrane zagadnienia z zakresu struktur anatomicznych układu dokrewnego i anatomii klinicznej w obrębie głowy i szyi. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Jama ustna: podział (przedsionek i jama ustna właściwa), budowa, ograniczenie – ściany jamy ustnej, język i jego unerwienie czuciowe i ruchowe, zęby (wzór uzębienia mlecznego i stałego), gruczoły ślinowe, ślinianki (położenie, budowa, miejsce ujścia przewodów śliniakovych, rodzaj wytwarzanej śliny); unerwienie i unaczynienie jamy ustnej. Jama nosowa: podziały topograficzny i czynnościowy, budowa, ograniczenia – ściany jamy nosowej, przewody nosowe; unerwienie i unaczynienie jamy nosowej. Zatoki przynosowe: zatoka szczękowa, czołowa, klinowa, komórki sitowe. Gardło: część nosowa, ustna i krtaniowa gardła; unaczynienie, pierścień chłonny gardła. Nerwy czaszkowe: I, V, VII, IX, X, XII. Mięśnie szyi: grupa mięśni powierzchownych i głębokich szyi oraz nad- i podgnykowych. Krtań: chrząstki parzyste i nieparzyste krtani, mięśnie zewnętrzne krtani i ich funkcja, mięsień głosowy, unerwienie i unaczynienie krtani. Tchawica – budowa. Gruczoł tarczowy: położenie, budowa, unaczynienie. Gruczoły przytarczyczne. Anatomia powierzchniowa: okolice szyi, struktury wyczuwalne palpacyjnie. (WEJŚCIÓWKA)
ŚR 10.12.2025	
CZW 11.12.2025	
WT 16.12.2025	Ćwiczenie 12 (3): Ośrodkowy układ nerwowy. Narządy zmysłów – narząd słuchu i równowagi, narząd wzroku Ośrodkowy układ nerwowy i jego struktury pomocnicze z elementami ontogenezy mózgowia. SZCZEGÓŁOWA TREŚĆ ĆW: Mózgowie (rozwój ontogenetyczny, podział anatomiczny i kliniczny oraz budowa makroskopowa): kresomózgowie, międzymózgowie, śródmózgowie, tyłomózgowie wtórne, most, mózdzek, rdzeń przedłużony – budowa ogólna i główne funkcje poszczególnych części mózgowia. Organizacja OUN i różnice pomiędzy mózgiem a rdzeniem kręgowym – istota biała i szara (kora, jądra podkorowe). Ogólna budowa rdzenia kręgowego. Unaczynienie mózgowia (koło tętnicze mózgu). Wybrane ośrodki korowe, ich lokalizacja i funkcja: ośrodek ruchowy i czuciowy mowy; ośrodek słuchu i wzroku, kora somatomotoryczna, kora somatosensoryczna. Opony mózgowia i zatoki żyłne opony twardej. Płyn mózgowo-rdzeniowy, jego miejsca powstawania i krążenia oraz wybrane aspekty kliniczne z tym związane. Budowa i aspekty kliniczne dotyczące narządu wzroku oraz słuchu i równowagi (WEJŚCIÓWKA) Dopuszczenie do TERMINU 1 kolokwium III – wymagane jest zaliczenie minimum 1 ćwiczenia w ramach cyklu tematycznego GŁOWA, SZYJA I OUN
ŚR 17.12.2025	
CZW 18.12.2025	
7-9.01.2026 – I termin 19.01.2026 – II termin (lektorat)	Ćwiczenie 13 (4): Kolokwium 3 – termin 1 Kolokwium 3 – termin 2
Dopuszczenie do Egzaminu „0” dla Studentów spełniających kryteria - uzyskanie dopuszczenia do I-go terminu wszystkich kolokwiów i uzyskanie ich zaliczenia w tym terminie - uzyskanie oceny 4.0, 4.5 lub 5.0 w I terminie zaliczenia seminarium - brak zaległości w odrabianiu opuszczonych i usprawiedliwionych zajęć ze wszystkich form zajęć	
26-27-28.01.2026	3 terminy kolokwiów 1-3
21.01.2026 – Egzamin „0” Centrum Behringa 03.02.2026 – Egzamin termin I - planowana godz. 09.00-11.00 Aula im. prof. Moczarskiego Aula „W” 10.02.2026 – Egzamin termin II - planowana godz. 09.00-11.00 Aula im. prof. Moczarskiego Aula „W” 13.02.2026 – Egzamin termin III - planowana godz. 09.00-11.00 Centrum Behringa	

Sporządziła: dr Anna Wojciechowska 23.09.2025 r.